СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. — РІК XXXIV. Ч. 95. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 24. квітня, 1926. VOL. XXXIV. No. 95. Jersey City, N. J. Saturday April 24. 1926. THREE CENTS

Америка починає наново переговори з Францією за довги

ВАШИНҐТОН, 22. квітня. — Секретар (міністер) скарбу Мелон оповіщує, що завтра рано починаються наново переговори межи американським і французьким урядом про способи сплати французьких военних довгів.

Як відомо, для сих переговорів приїзджав до Америки французький міністер скарбу Кайо, але не добився від Америки таких умов, яких він хотів. Італія опісля вижебрала від Америки незвичайно корисні умови, які вчора потвердив сенат. Тепер Франція буде пробувати дістати такі умови для себе.

Ходять чутки, що умови вже готові та що для договору треба лишень формального підпису.

АҐІТАЦІЯ ЗА МОРСЬКИМ РОЗОРУЖЕННЄМ.

ВАШИНҐТОН, 22. квітня. — Бувший секретар стейту Чарлс Гюз говорив тут на відкриттю річної конвенції Американського Товариства для Межинародного Права, що дальше обмеженне морських зоружень можливе. На його думку, світ уже більше навик до мира та хоче його удержати. Він говорив, що Америка повинна старатися добити обмеження будови менчих кораблів.

ПРОГИБІЦІЙНІ ПЕРЕСЛУХАННЯ.

ВАШИНҐТОН, 22. квітня. — Перед субкомітетом сенатового комітету для судових справ велися далі переслухання над прогибіцією. Зізнавали далі прихильники прогибіції. Межи ними був Пет Мерфі, котрий був колись бартендером у салуні, а опісля став баптиським проповідником. Він був за прогибіцією.

Межи другими свідками бут теж і майор Шикаґа Девер, котрий заперечував зізнання федерального прокуратора зі Шикаґа, після котрих шикаґовська поліція має стояти в змові з бутлеґерами.

Переслухання відай покінчуться в суботу.

ТРУДНОСТИ ПРИ ПОЛАГОДЖЕННЮ ПАСЕЙСЬКОГО СТРАЙКУ.

ПАСЕЙК, Ню Джерзи, 22. квітня. — Страйкуючі ткальняні робітники не годятся на плян полагодження страйку, придуманий стейтовим ґубернатором Муром. Страйкарі не хочуть признати як своїх представників тих людий, яких за таких признає ґубернатор, а хочуть, щоби ґубернатор признав за представників страйкарів членів страйкового комітету з Вайсбордом на чолі.

СУДЯТЬ СУДДЮ В КОНҐРЕСІ.

ВАШИНҐТОН, 22. квітня. — Палата послів ухвалила нині домагатися від сенату осудження Джорджа Инґлиша, федерального судді зі східного илинойського округа, котрому мали вже доказати ріжні хабарства та зловжитки в урядованню. Зараз після сеї ухвали сенат постановив зібрати для сеї справи суд, котрий почне свою діяльність у як найкоротшім часі.

НОВІ ЗАОСТРЕННЯ ПРОТИ ІМІҐРАНТІВ.

ВАШИНҐТОН, 22. квітня. — По цілорічних нарадах іміґраційний комітет палати послів предложив повній палаті новий проект закона про депортацію ненатуралізованих іміґрантів. Проект сей значно ріжниться від проекту конґресмена Голадея, і є від нього богато острійший, бо установляє більше злочинів, за які мається депортувати іміґранта.

ҐАЗЕТНІ ВИДАВЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ ЗНИЖЕННЯ ПОЧТОВИХ ОПЛАТ.

НЮ ЙОРК, 22. квітня. — Американське товариство Видавців Ґазет зібралося тут на своїй конференції та постановило вислати до конґресу депутацію з домаганнем зниження почтових оплат за пересилку ґазет. Депутація має предложити конґресови факти, які доказують, які шкоди для ґазетярства й суспільности приносить послідний почтовий закон.

ВЕЛИКІ ПОЖАРИ ЛІСІВ.

НЮ ЙОРК, 22. квітня. — Від кількох уже днів на Лонґ Айленді та в ріжних околицях стейту Ню Джерзі горять ліси. Пожар просто знищив одно село. Безпосередних жертв у людях не було. Лишень капітан Джан Висер, що брав колись участь у бурській війні, побачивши огонь коло своєї хати, впав неживий від удару серця, спричиненого наглим перестрахом.

АМЕРИКАНЦІ СВЯТКУЮТЬ ПАМЯТЬ ВЕЛИКОГО АНҐЛІЙСЬКОГО ПОЕТА.

НЮ ЙОРК, 22. квітня. — Щоби відсвяткувати память 362. річницю уродин найбільшого анґлійського письменика Шейкспіра, Союз Анґлійської Мови постановив зібрати в Америці 1 міліон 250 тисяч долярів на відбудованне Шейкспірівського Памяткового Театру в Стратфорді-он-Евон, родиннім місті Шейкспіра, який недавно знищив пожар. Содерн та його жена, обое славні актори в ріжних драмах Шейкспіра, зложили на сю ціль 200,000 долярів.

НЮ ЙОРКОВИ ТРЕБА БІЛЬШЕ ПОЛІЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 19. квітня. — Начальник нюйорської поліції зажадав від міста признання йому більше фондів на скріпленне поліційної служби. Каже він, що йому треба 3,000 нових полісменів.

ПОВОРОТ УВЕДЕНОЇ.

НЮ ЙОРК, 20. квітня.— Сензаційне уведенне 9-літної дочки бруклинського фабриканта Матуччі, яку видно пірвали якісь злочинці, щоби добитися від батька високого викупу, скінчилося нині надсподівано спокійно. Розбишаки, які були її пірвали, відставили її домів, побачивши, що батько, місто сплачувати викуп, віддав справу поліції. Дівчина оповідає про свого уводителя, що він поводився з нею дуже чемно.

ВЧАСНЕ ПРОБУДЖЕННЄ ЖІНОЧОГО ІНСТИНКТУ.

НЮ ЙОРК, 22. квітня. — На одній стації підземної зелізниці найдено кілька днів тому покинене немовля. Поліція оголосила сейчас в ґазетах, що вона готова віддати дитину комусь для адоптації. На другий день до поліції прийшло письмо від якоїсь пані Мюрел Гавзнер з Йонкерсу. Писане воно було досить неграмотно, але на машині до писання. Авторка листа заявила, що се її дитину поліція найшла на підземній зелізниці, що авторка листа згубила дитину через неувагу та що вона вже більше не буде така неосторожна, як лишень поліція зверне її немовля. Поліція вислала на подану в листі адресу полісменку, і ся переконалася, що листа написала 10-літна дівчина. Написала вона машиною до писання, яку дістала в дарунку на Різдво.

ЕЛЄКТРИФІКАЦІЯ НА УКРАЇНІ.

Елєктрифікація села на Україні поступає скорою ходою вперід. За останні три роки побудовано до 200 електричних стацій. Державне товариство „Електрика" задумує перевести цього року електрифікацію 187 сіл.

ЗАХАР БЕРКУТ НА ФІЛЬМІ.

З Харкова доносять, що режисер Ф. Лопатинський пише сценарій за відомим романом І. Франка „Захар Беркут". У ньому буде змальовано соціяльні відносини між вільними громадами і феодалізмом у особі бояр на Червоній Русі.

СТО ЗОЛОТИХ ЗА ВБИВСТВО БАТЬКА.

В Ляхнувіку біля Лодзі (Польща) найшли вбитого начальника громади Яна Петрачика. Поліція відшукала вбийника Станіслава Кляйнеда. Він зізнав, що син убитого заплатив йому сто золотих як нагороду за вбивство. Між батьком і сином була незгода, бо батько не хотів синови позволити женитися з його нареченою.

Народний Податок

вяже американських Українців в таке звено, яке вказує, що ми живеме тут як гурт ідейно зорганізованих людей.

Народний податок платить кождий Українець добровільно кождого року по своїй добрій волі й по щирому серцю ще й тому, щоби допомогти Рідному Краєви визволитися з ярма.

Платить кождий, хто розуміє, що значить громадянска карність, любов до рідної стріхи і до свого ближнього.

Жертви належить слати на таку адресу:

OBYEDNANYE
P. O. Box 411
PHILADELPHIA, PA.

ЦЕРКВА І НОВИЙ КАЛЄНДАР НА УКРАЇНІ.

В церковних кругах Києва заявляють, що на майбутньому вселенському соборі православних церков на Атосі в червні ц. р. мають остаточно розбирати справу переходу східної церкви на новий календар. Значна частина православного духовенства на Україні вже й тепер схиляється до думки про необхідність переходу на новий календар.

НОВА ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ.

—o—

Відомий в Ню Йорку й околиці театральний артист п. С. Комишевацький видав нову збірку українських пісень п. з. „128 найкращих українських пісень". Се пісні без слів, а можна їх грати на скрипці, мандоліні, альті, саксофоні, корнеті, клярнеті, флеті і инших сольових інструментах.

Властивих українських пісень є в тій збірці лише 110, а відтак ідуть за порядком: „Пісня червоної армії", „Марселеза" і 16 популярних пісень російських.

Забогато усіх тих пісень, аби можна тут вичислити їх заголовки, але загально треба сказати, що та збірка повинна найтися в руках кождого музикального Українця. Деякі з надрукованих тут мельодій можна подибати в инших музичних збірниках, але є богато таких творів, які ще ніколи не були ніде печатані, а придбав їх п. Комишевацький ще на Україні і держав їх доси в рукописях. Між ними є кільканайцять таких, що їх справді можна вважати перлами нашої народної музичної творчости.

Між 110-ма українськими мельодіями находимо 2 пісні жидівські (які приходять в українських театральних виставах), 2 халяндри (циганські танці) і лезґінка (кавкаський танець). Між світськими мельодіями подибуємо три колядки. Для тих, що любуються в скочних мельодіях, поміщено в збірці: дрібушечки, 1 танець, 5 оригінальних козачків і 1 коломийку.

Друковані усі ті пісні на тривкім папері, окладинка прикрашена гарними 3-кольоровими українськими вишивками. Заголовок поданий в двох мовах: українській і анґлійській. Зміст (заголовки пісень) надрукований по українськи і рівнорядно азбукою анґлійською (з вимовою пригідною для Американців).

Ціна сеї цікавої збірки $2.00, враз з почтовою пересилкою.

Наклад невеликий, тож треба поспішитися з замовленнем. В самім Ню Йорку в протягу тижня розійшлося вже понад 200 примірників.

Хто цікавиться нашою народною музикою, не пофалшованою ріжними несовісними спекулянтами, нехай пришле на адресу „Свободи" (Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.) $2.00, а дістане згадану збірку відворотною почтою просто до свого дому.

КАЛМУКИ СТАЮТЬ ХЛІБОРОБАМИ.

Кочуючий нарід Калмуків — як повідомляють московські часописи — рішив покинути мандрівне життя і осісти на землі, щоби її обробляти. Московський Земельний Банк призначив на здійснення цих похвальних намірів 375.000 карбованців, які Калмуки мають зужити на обрібку землі. За ці гроші основують 2.000 господарств.

ЗМЕНШЕННЯ ФАРМЕРСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В АМЕРИЦІ.

З року на рік ростуть американські міста не тільки через природний приріст і не тільки через іміграцію, а й на кошти фарм, з яких люде раз-у-раз виходять і напливають в міста. Як обраховує Департамент Хліборобства Злучених Держав, на 1. січня 1926 всього хліборобського населення (на фармах) в Америці було 30.655.000, або-ж на 479.000 голов меньше як в січні 1925 року. Це значить на протязі року зменшення на півтора відсотка.

На протязі 1925 року 2.035.-000 фармерів і фармерських робітників переїхали у міста, а лише 901.000 міщан пішло „на землі", так що таким способом фармерського населення зменшилось на 901.000 чоловіка. Уродилось на фармах на протязі того року 710.000, померло 288.000 душ, так що й не дивлючись на той природний приріст страта для фарм все таки 479.000 голов.

В попереднім році (1924) фармерське населення зменшилось на 182.000 голов.

Коли давнійшими часами „побіг з фарм" був особливо помітний в стейтах Нової Анґлії, де каменистий, мало родючий ґрунт, то тепер це в Америці загальне зявище від Атлянтійського до Тихого океану.

ЛЮБКА КОЛЕССА У ЛЬВОВІ.

Відома українська пяністка Любка Колесса завитала знову до Львова, щоб дати змогу своїм землякам через пару годин налюбуватися її прекрасною грою. Два концерти відбулися дня 17 і 19 березня у великій салі Народнього Дому при масовій участи слухачів не тільки Українців але Поляків і Жидів. Захоплена грою публика не рушилася з місця після скінчення концерту, домагаючися горячо продовження мистецького бенкету в виді наддатків. Після другого концерту дня 19 березня розентузіязмована публика провела пяністку до самоходу, прощаючи її щиро й дуже сердечно.

БУДОВА ДОМУ НА ПРОТЯЗІ ОДНОГО ДНЯ.

В Берліні зроблено пробу будови дому з плит і залізобетону, щоби переконатися, чи не можна буде в цей спосіб заспокоїти мешканевий голод. Показалося, що дійсно можна на протязі одного дня поставити дімок, при чому кошти будови о 30 до 40 проц. менші від будови дому з цегли.

Совіти хочуть розоружитись.

МОСКВА, 22. квітня. — В урядових кругах підносять, що мимо того, що совіти не беруть участи в тій розоружній конференції, яку скликує Ліґа Націй, радянський союз думає заключити осібні договори взаїмних ґарантій з балтійськими державами і Німеччиною, які уможливлять частинне розброєнне тих держав.

Такий договір заключили вже совіти з Туреччиною, а за яких два тижні прийде до такого самого договору з Німеччиною.

Совіти не вірять в розоруженне з рамени Ліґи Націй, яка з одного боку голосила розоруженне, а з другого будувала протирадянський бльок.

АМУНДЗЕН ГОТУЄТЬСЯ ДО ДАЛЬШОЇ ДОРОГИ.

КІНҐСБЕЙ, Шпіцберґен, 22. квітня. — Береги так сильно замерзли, що не можна було доїхати до них на кораблі Кнут Скааморен, яким приїхав сюди Амундзен. Лід висаджували динамітом, щоби пробити шлях та виладувати з корабля ті всі матеріяли, які потрібні до подорожі через північний бігун.

Ціла оселя виглядає, як один великий маґазин ріжних матеріялів.

ПРАВИТЕЛЬСТВО БЕРЕ В СВОЇ РУКИ СПРАВУ ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ.

ЛОНДОН, 22. квітня. — Переговори майнерів з властителями копалень не довели до ніякого порозуміння. Нема виглядів, щоби ситуація змінилася, бо властителі домагаються уперто обниження плати.

Вуглевий страйк супроти сього неминучий.

Щоби відвернути те лихо, анґлійський премієр Болдвин перебрав ту справу в свої руки. Йому закидують, чому уряд скорше не взявся полагодити конфлікту, на що Болдвин заявив, що уряд ждав на те, щоби власники і майнери самі між собою полагодилися.

ЦІЛА ІТАЛІЯ РАДІЄ, ЩО ПОЛАГОДЖЕНО СПРАВУ ДОВҐІВ В АМЕРИЦІ.

РИМ, 22. квітня. — Коли прийшли телеґрами, що сенат в Вашинґтоні ратифікував італійсько-американську умову що до сплати военних довгів — запанувала всюди така радість, що Італійці дарували сенаторам ті острі слова, з якими вони накидалися на фашистів і Мусоолінього.

До полагодження цеї справи привязують тут велику вагу не тільки з огляду на тіснійші італійсько-американські взаємини, але ще й з того боку, що цей договір промощує тепер дорогу другим европейським державам, які ще не полагодили справи довгів.

ЧЕРВОНІ ПОБИВАЮТЬСЯ ЗА ЧЕРВОНИМ ПРАПОРОМ НА СВЯТІ ШЕКСПІРА.

ЛОНДОН, 22. квітня. — 62 нації віддадуть пошану анґлійському драматурґови Шекспірови. 62 національних прапорів буде повівати в місті Стратфорд, де родився найславнійший драматурґ світа. Між тими прапорами буде і червоний, який переслала радянська місія з Лондону з вінцем і написею „як ознака любови і поважання від народів С. Р. С. Р. для найбільшого світового поета і літературного ґенія."

Таку честь віддали отсе перший раз „буржуазному" письменникови.

2000 мешканців Стратфорду протестувало проти червоного прапора, але комітет свята не взяв того протесту під увагу, бо кождому вільно почитати Шекспіра, а свято не є партійне ні політичне.

ЕКОНОМІЧНІ ЕКСПЕРТИ ВЖЕ ЗІЗДЖАЮТЬСЯ ДО ЖЕНЕВИ.

ЖЕНЕВА, 22. квітня. — Прибув сюда Артур Ґільберт, економічний експерт Злучених Держав, який возьме участь враз з 36 делеґатами других держав в приготовавчих нарадах для скликання Міжнародньої Економічної Конференції.

Та конференція буде мала на ціли усунути економічне лихоліття, спричинене світовою війною, а далі уліпшити загальне економічне положенне.

ДОМАГАЮТЬСЯ ГРОШЕЙ ЗА ДЕРЖАВНІ БОНДИ ВОЄННІ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН, 22. квітня. — Кабінет Лютра стоїть перед розвязкою нових труднощів. Властителі державних военних бондів домагаються 50 процентової вальоризації. Свое домагання опираються на тім, що коли звертають гроші бувшому цісареви і його родині, то чому не має звернути держава другим горожанам хоч частини їх втрати.

НЕ ДАЛИ ГРАТИ АКТОРАМ.

ПАРИЖ, 22. квітня. — В французькім національнім театрі „Комеді Франсез" мали грати нову штуку, в якій виступає французький официр в понижаючій його ролі.

Теат був переповнений. Як тільки піднеслася куртина, почала публика свистати і кричати та не дозволила акторам грати.

Штуку взято як обидливу для чести французького официра і цілої армії.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокі числа три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади найлекше висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОНАРХІСТ ПРО МОНАРХІСТІВ.

Зі сербської столиці Білгороду доносять телеграми про святковане 50-літної річниці російської газети Новое Время. Телеграму сю подала ледво чи більше як одна американська газета. Значить, газета, якій хтось там приписує таку вагу, що аж її ювилей святкує, найшла в Америці лишень одну газету, яка або її знала, або може догадувалася, що повинна знати.

А Новое Время було ще так недавно одною з найбільше відомих російських газет. Виходила вона в Петербурзі, та вважалася офіціяльним органом російських царів і шляхти, проче ленином царської Росії було впливовим і могучим. Можна було бути проти погадів, які заступала газета, але всякий мусів її признати, що сі погляди вона заступала найкраще, як такі погляди можна заступати. Кромі сього всі прзнавали, що коло сього заслужився передовсім її видавець і редактор Олексій С. Суворін. Через те ювилей газети був рівночасно ювилеєм її великого видавця.

Ювилей справді небувалий, бо він дійсно дивним шляхом показав, як великим був Суворін. Власне недавно в Москві відкрито спомини сього Суворіна, досі ще не оголошені. Большевицький уряд відобрав сю рукопись від находчика й оголосив її друком. Спомини роскрили небувалу річ. Показалося, що сей найвірнійший слуга царського режиму розумів усю гниль царату та був на ділі його завзятим ворогом. В 1900. році він написав приміром у своїм памятнику:

„Автократія (єдиновласте) є безконечно висшою від парламентаризму, бо при парламентаризмі правлять люди, а при автократії править Бог. Монарх лишень довідується про божу волю та радується з Ним одним, але з огляду на те, що Бог є невидимий, то монарх радиться першого-ліпшого: своєї жени, своєї матери, свого жолудка, своєї вдачі, та приймає все те як вислів Бога. Нема нічого висшого понад єдиновласте, бо воно виховує цілий рій трутів, які не можуть зрозуміти, яке добро може вийти з праці. Сі трути й становлять упривілеовані кляси, а їх суть лежить якраз у тому, що не маючи нічого в голові, вони становлять голову, яке кермує товпою."

Так писав про єдиновласте чоловік, який знав його з-верху й зі середини. А як добре він його знав, про се свідчить те, що події, які наступили після того, як він се писав, потвердили його спостереження. В часи, коли весь світ уважав російський царат за могучу силу, він бачив всю його слабість, яка скоро мусить покінчитися трагічно для всіх, які на сю фалшиву силу покладали свої надії. Коли Суворінови святкували память 25. існовання його газети, він писав: „Сей ювилей се лишень генеральна проба похоронів."

СЛОВА ДОСВІДУ.

Д. Михальчишин, член Українського Народного Союза, відділу 385. в Минеаполісі, в стейті Мінесоті, дякуючи Українському Народному Союзови за запомогу з каси вбогих у сумі 50 долярів, додає:

„Складаючи отсю подяку за ту допомогу, яка стала мені великою пригодою в моїм горю, я хочу сказати кілька слів до всіх Українців і Українок, які живуть тут по чужому краю, за сим широким океаном. Кілька з них працює днями й ночами? Кілько з них гарує по фабриках, копальнях, на зелізничих торах? А кождий з них, що так працює, день у день, і кождої години в дни, наражує своє життє. Кождої мінути на нього може спасти нещасте. Недуга, каліцтво, або й страшна смерть може його захопити кождої хвилі. Смерть невмолима з косою мандрує по світу, і нею може кождої хвилі перетяти нитку життя. Що станеться тоді з дітьми, жінкою, з родиною нещасної жертви? Хто ними тоді заопікується? Хто їм дасть допомогу, потіху в нещастю?

„Чи знаєте ви всі відповідь на сі питання? Коли дасте на них відповідь? Чи тоді буде пора давати сю відповідь, коли, не-дай-Біг, нещасте станеться? Чи тоді будемо шукати опікуна?

„Ні, не тоді. Я, котрий знаю нещасте, раджу всім подумати про нього наперед, і ще за свого здоровля й сили постаратися мати такого опікуна на випадок нещастя. Найкращого опікуна дістати можна через приступлення в члени Українського Народного Союза. Се вам радить один з тих, який був у нещастю і дістав в нього допомогу від свого дорогого опікуна, від Українського Народного Союза.

„Може найдеться богато, які се вже знають, але які відкладають приступлення до Українського Народного Союза з дня на день. Отже до них я найбільше кличу: Відкладайте на завтра справи лишень тоді, коли через відкладання нічого не втратите. Не відкладайте на хвилину забезпечення від нещастя, яке не знає ніякого відкладання.

„Приступайте сейчас до організації, бо лишень організація може дати запомогу закиненому в чужину імігрантови, коли йому трафиться нещасте."

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СОЮЗ НАЦІЙ, ПОЛЬЩА І ПОЛЬСЬКА МІЖНАРОДНЯ ПРОПАҐАНДА.

(Кореспонденція „Свободи").

I.

На надзвичайнім Зібранню Союза Націй в марті с. р., яке було призначене для принятя Німеччини до Союза Націй і до Ради Союза, Польща виступила з домаганням, щоби рівночасно з Німеччиною також їй, Польщі, признано постійне місце в Раді Союза Націй. За приміром Польщі такі самі домагання поставили Еспанія і Бразилія, які в кождім разі можуть мати до сього більше прато ніж Польща, — і наслідком сих домагань Зібрання Союза Націй розійшлося без успіху, відкладаючи справу принятя Німеччини до осени.

З сього приводу хочу подати огляд змагань Польщі до осягнення місця в Раді Союза Націй і в звязку з сим огляд польської пропаганди на міжнароднім полі.

Перший раз виступила Польща з домаганням місця в Раді Союза Націй на IV. Зібранню Союза Націй у вересні 1923 р. Було се безпосередно після рішення Конференції Амбасадорів з 15. марта 1923 р., яке признало Польщі всі українські, білоруські і литовські землі, які вона перед тим завоювала. Маючи така велику територію, Польща подумала собі, що може сягнути по місце в Раді Союза Націй і так засісти між державами, які рішають найважнійші міжнародні питання.

До того в Англії й Франції були при владі ті самі політичні групи, які віддали Польщі українські, білоруські й литовські землі, групи, з якими Польща була в як найліпших зносинах, отже Польща була певна, що при їх помочи осягне місце в Раді Союза Націй.

Одначе сталося інакше. При виборах на виборні місця в Раді Союза Націй **кандидатура Польщі перепала.** Що причинилося до сього? Найліпшу відповідь на се питання дало само польське правительство. Пояснюючи в соймі і в сенаті свою невдачу, воно заявило, що **вина тут агітація Українців та инших поневолених народів,** які „очорнюють" Польщу перед міжнароднім світом і зокрема перед Союзом Націй.

І справді, в памяти всіх держав, які належать до Союза Націй, занадто живе ще буле рішення Конференції Амбасадорів, яким великі простори не-польських земель віддано під польське ярмо.

Коли я, як український делеґат, говорив про се з одним визначним державним мужем, представником малої, але впливової держави, він сказав: „Я вас розумію; вісім міліонів — се вже цілий нарід! Але ми не можемо змінити рішення Конференції Амбасадорів".— Слова „цілий нарід" ужив він у західно-европейськім розумінню, себто, що з Українців, поневолених Польщею, можна би вже утворити окрему державу.

Додати треба, що в Женеві вдалося нам зорганізувати спільний виступ в імени Українців, Білорусинів, Литовців і Німців, поневолених Польщею. Що сей виступ не остав без успіху, найліпше свідоцтво сього — заява польського правительства.

В 1924 р. у внутрішній політиці Англії і Франції наступили важні зміни.

В Англії найсильнійшою з виборців вийшла „Лейбор Парті", яка й утворила кабінет під проводом Макдоналда. Перед тим, коли „Лейбор Парті" була в опозиції, її провідники часто виступали в палаті громад з запитами в обороні Східної Галичини.

У Франції перемогли на виборах ліві партії, які примусили президента Републики Мільрана уступити перед часом з свого становища й обсадили своїми людьми найважнійші місця в державі. Президентом Републики став Думерґ, президентом Ради міністрів Еріо, президентом палати послів Пенлеве.

Ще перед тим, з приводу знущань над політичними вязнями в Польщі і замучення Ольги Бесарабової визначні французькі політики, учені й письменники оголосили відомий **манїфест проти білого террору в Польщі.** Сей манїфест підписали на першім місці Еріо й Пенлеве.

Для народів, поневолених Польщею, все те було заохотою до праці на міжнароднім полі. Українці, Білорусини й Литовці утворили „Комітет поневолених народів", який розвинув живу діяльність в Лондоні, Парижі й Женеві.

Польща занепокоїлася. Доки англійські і французькі ліві групи були в опозиції, доти польська преса їх ганьбила, коли вони виступали в обороні народів, поневолених Польщею. Та тепер справа представлялася инакше. Ті групи здобули владу. Треба було їх приєднати. Треба було їм показати, що не-польським народам не діється в Польщі так зле та що їм буде щораз ліпше.

В сім напрямі розвинула Польща величезну пропаганду.

В себе дома ухвалила вона відомі закони про мову. Сі закони нічого не дають поневоленим народам, а з окрема Українцям у Галичині відбирають навіть ті права, які мала українська мова за Австрії. Що більше, ті закони — як показала практика — служать знарядом до польонізації. Найліпший доказ — шкільний плебісцит. Але в Англії чи Франції, які є національно одноцільні держави, які знають тільки одну урядову мову, показати такий закон і сказати: „Ось, дивіться, які права ми даємо Українцям, Білорусинам і Литовцям!" — се робить враження. Англійські і французькі політики не входять в подробиці, їм можна засліпити очи самим фактом, що такий закон Польща видала.Один з визначних провідників англійської „Лейбор Парті", Мр. Букстон, так і писав мені: „Я думаю, що ліпше мати автономію і права мови, ніж нічого".

Як усе вибілювати Польщу перед лівими кругами Англії і Франції взялися польські демократи й соціялісти. До Лондона й Парижа приїхала депутація, зложена з демократа Тугута, соціялиста Недзялковского й ин. Що вони тільки не наговорили, чого не понаобіцювали, — „як тільки польська демократія прийде до влади"! Не тільки автономію, але навіть ревізію границь між Польщею й Україною! В Лондоні, Парижі, Женеві, скрізь зустрічав я їх голова „комітету поневолених народів", сліди їх пропаганди.

Прийшло V. Зібрання Союза Націй в вересні 1924 р. Макдоналд і Еріо виступили з відомим проектом женевського протоколу, який мав бути доповненням Пакту Союза Націй в ціли усування воєнних конфліктів.

Польський делеґат, міністер закордонних справ Скшинський, виступив як найбільший прихильник політики Макдоналда й Еріо, виголосив промову в обороні національних меншостий і подав за примір Польщу, яка вже видала закони про мову, і приступила до заложення українського університету.

„Комітет поневолених народів" пояснив польську гру, але його акція була за слаба в порівнанню з польською пропаґандою.

Як-раз у тім часі „Комітет трьох", установлений Радою Союза Націй, розглядав петицію Українського Народного Комітету у Львові з жалобою на Польщу. Тут делеґат Польщі знов представив „нову ліберальну політику" Польщі в відношенню до Українців та инших не-польських народів, і „Комітет трьох" задоволився польськими поясненнями.

(Кінець буде)

Праґа.

Проф. др. **Мих. Лозинський.**

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Мористон, Н. Дж. И. К. З таким самим іменем як Ви може бути більше людей, тому нема що простувати.

Дітройт, Міш. А. Б. Коли два рази оголошені ті самі імена, одні за другими, кождий завважає, що це друкарська помилка, яких повно і в американських часописях. Такі річи нема потреби справляти в другім числі органу.

Цензурувати будемо навіть і письма кружка Р. Ш., бо таке є право редакції, яка відповідає за те, що дає до друку.

Всякі подяки злишні і даром забирають місце в дописах. Людина жертвує не на те, щоби її прилюдно складати кождим разом і за кождий доляр подяку, а з переконання і ідеї. Тому ми час до часу сеаркуємо подяки, щоб вказати на ту аномалію.

Збірка на Р. Ш. не може бути вислана инде, а тільки до Укр. Педаг. Товариства. Це самозрозуміле. Инакше ми не містили би звіту.

Стемплетон, Н. И. М. К. Оголосимо подяку без подання імен. Оголошуємо імена тільки тих, що складають жертви на загально-народні цілі. Инакше були би ми змушені заповнювати орган кождого дня тільки списами імен.

Вас. Вол., Филаделфія. Доleю імігранція, які приїхали сюди без відповідних пашпортів та віз, занялися вже деякі члени конгресу. Внесено навіть відповідний проект закона, який мавби леґалізувати таких беззаконних імігрантів. В конґресі, однак, як видно хочби з того, що так задушено проект Перлмена про допущенне родин законних імігрантів понад квоту, панує такий дух проти імігрантів, що якоїнебудь полекші для нелеґальних імігрантів тим менче не можна сподіватися.

Дм. Ком., Ню Йорк. Часопись в справі вибрання горожанських паперів, Вам помогти не може. Коли Вам треба такої помочи, віднесіться до спеціяльної організації, яка для сеї цілі існує:

League for American Citizenship, Inc., 342 Madison Avenue, New York City.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо запамятати собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ У. Н. СОЮЗА

ВПОВ. ПАНІ І ПАНОВЕ:—

Вже від літ многі з нас підносили потребу заснування при Українськім Народнім Союзі Сиротинця і Приюту для старших безфамілійних членів. Многі з нас обговорювали це на відділових мітинґах, писали про це на сторінках нашої часописі „Свобода".

Перед XVI. Головною Конвенцією У. Н. Союза, яка відбулася в Рочестрі, Ню Йорк, в цвітни 1925 року, богато з Вас писало про це передконвенційні проекти в Свободі, а на самій конвенції справу Сиротинця і Приюту для старших членів У. Н. Союза обговорювано довго й поважно. В кінци ухвалено, що головний уряд У. Н. Союза має сю справу розглянути, підготовити плян як найкорисніший і в своїм часі предложити членам У. Н. Союза до одобрення по відділах організації.

Що така інституція як Сиротинець і Приют для членів при У. Н. Союзі є конечно потрібна, про це нема сумніву. Кождий майже член У. Н. Союза є за цим, щоби вже раз сього рода інституція повстала. Всі члени по всіх відділах У. Н. Союза є за збудованнем Сиротинця й Приюта.

Насувається тепер питанне: Хто нам збудує сю інституцію? Ніхто инший, лишень члени У. Н. Союза. Від членів буде залежати, чи можна буде плян будови Сиротинця і Приюту перевести в діло.

На річнім засіданню головного уряду У. Н. Союза, яке відбулося в лютім 1926 р., сю справу обговорювано всесторонно. В кінци запала ухвала, щоби вибрати з членів головного уряду комітет з пятьох членів, який має перевести справу Сиротинця і Приюту У. Н. С. в дійсність. Дальше ухвалено, що кождий член У. Н. С. повинен на сю ціль жертвувати раз в рік бодай ОДНОГО ДОЛЯРА; що кождий відділ У. Н. С. повинен жертвувати на сю ціль ВІДПОВІДНУ СУМУ після своєї змоги; що мається збирати всякі жертви при кождій спосібности по всіх місцевостях, де істнують відділи У. Н. Союза. Всі жертви будуть складані до банків як Фонд Сиротинця на імя У. Н. Союза. В кінци ухвалено на початок Фонду Сиротинця і Приюту жертвувати з каси У. Н. Союза ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ ($10,000.00). До комітету Сиротинця вибрано: Михайла Угорчака яко предсідателя, Марію Ольшаницьку яко містопредсідательку, Омеляна Ревюка яко секретаря, Гр. Пипюка і Степана Матчака яко членів. З огляду на те, що в касі У. Н. Союза нема фонду на ціль Сиротинця і Приюту, а XVI Головна Конвенція У. Н. Союза не ухвалила на сю ціль осібного примусового податку від членів У. Н. Союза, длятого комітет має збирати добровільні жертви на річ Сиротинця У. Н. Союза.

Щоби приступити до будови так конечно потрібної нам інституції, треба конечно мати на початок що найменьше СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ ($100,000.00). На око ся сума виглядає велика, однак коли члени У. Н. Союза возьмуться щиро до праці, то до кінця року можна її зібрати. ДВАЙЦЯТЬ ТИСЯЧ ЧЛЕНІВ ПО ПЯТЬ ДОЛЯРІВ, ЗРОБИТЬ ПОТРІБНУ СУМУ. Правда, не всі зможуть дати по пять долярів. Та ті, що не можуть дати по пять долярів, най дадуть меньше. Та є між нами і такі члени, що зможуть дати більше чим пять долярів. До того відділи У. Н. Союза зі своїх кас дадуть жертви і в сей спосіб можна скоро зібрати потрібну суму. Чим скорше зберуться сих сто тисяч долярів, тим скорше справа Сиротинця буде переведена в діло.

В цвітни 1926 року Комітет Сиротинця У. Н. С. розпочинає СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРОВУ КАМПАНІЮ. Всі жертви на сю ціль будуть оголошувані в „Свободі". Буде там подане імя кождого жертводавця, його відділ та місцевість. Відповідні інструкції будуть розіслані по всіх відділах У. Н. Союза на адреси секретарів.

Сподіємось, що Шановні Члени, Члениці, відділові Урядники й Приятелі У. Н. Союза приймуть сю кампанію щиро і возьмуться горячо до праці.

Тож до діла! Всі як один! Всі разом! Покажім ділом, що ми хочемо збудувати Сиротинець і Приют для членів У. Н. Союза.

Всі жертводавці на сю річ будуть записані поіменно в книзі основателів і фундаторів Сиротинця У. Н. Союза як перші, які відчули бажання й потребу наших сиріт і старших членів У. Н. Союза та помогли перевести діло в життя. Ся книга буде перехована на памятку для наших молодих проколінь.

Джерзи Сіті, Н. Дж., 1. квітня, 1926.

ЗА КОМІТЕТ СИРОТИНЦЯ У. Н. С.:

Михайло Угорчак, предс.; Марія Ольшаницька, містопредс.; Омелян Ревюк, секр.; Григорій Пипюк і Степан Матчак, члени.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА.

ВІСТИ З УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

(Кореспонденція „Свободи").

ЗАХІДНА УКРАЇНА.

ПЕРЕДВИБОРЧІ ПРИГОТУВАННЯ І КОМБІНАЦІЇ.

Мимо того, що до виборів ще далеко, майже всі західно-українські партії готуються до них горячково. Ходить о завоювання селянських мас. УНДО відбуло дві повітові конференції у Львові і Добромилі, а в резолюціях цих конференцій взивається всі українські партії до обєднання.

Дня 14 і 15 березня відбулася у Варшаві конференція Укр. Сел. Орг. (Селянський Союз), організації з есерівською закраскою, з базою діяльности на Волині, Холмщині і Поліссю, заступленої в польському соймі 6 послами, що входять у спільний український парл. клюб, з органом „Нове Життя", що виходить раз на тиждень в Луцьку. На конференції було всього 30 учасників, з того 24 делегатів (2 з Галичини) і 6 послів.

Група угодовців, що за польські гроші видає в Станиславові „Селянський Прапор", на чолі з Даниловичем, скликала на днях конференцію до Турки, на яку зіхалися наказні війти і платні агенти польської влади. З промовою виступав Стовпюк. До вибору повітової управи не прийшло, бо кілька чесних селян, які також були на конференції, зачали протестувати і кричати: „зрадник, агенти" і т. д. Поліція тих, що кричали, арештувала і рад не рад мусіла розвязати конференцію.

Крім того розвинули на Зах. Україні живу діяльність майже всі польські партії, а навіть, як доносять з українських сіл, приїзджають на село обшарники і дають селянам раду, як поліпшити сільське господарство, щоби тим робом зеднати собі симпатію селян.

До Львова приїхав також з рефератом член варшавської міської ради, член управи ППС, журналіст і звісний теоретик національного питання ППС — Голуфко. Він переконував з одної сторони польську суспільність про потребу дати Українцям територіяльну автономію аргументуючи тим, що на Радянській Україні переведено українізацію в 78%, а під Польщею Українців гноблять. З другої сторони переконував Українців, що територіяльна автономія, якої домагається в своїй програмі ППС може вповні задовольнити потреби українського населення.

ГОТЕНТОТСЬКА СПРАВЕДЛИВІСТЬ.

Перед кількома місяцями вбито в Тернополі провокатора, агента польської поліції Королюка. Слідство виказало, що вбили його два члени КП. ЗУ. Роман Міхенко і Евстахій Герман, які зараз-же по вбивстві виїхали на Радянську Україну і звідтам написали до поліції листа, в якім признались до свого вчинку. Але поліція мусіла на кімсь пімститися. Тому арештовано двох братів Міхенка, Романа і Леоніда, а також уч. гімн. Гладкого. Леоніда Міхенка по якімсь часі випущено на волю, а Богданові і Гладкому доручив суд акт обжаловання. Першого обвинувачують за вбивство і його чекає кара до 20 літ, другого о затаєння і того чекає кара від 5—10 літ. На свідків покликано самих поліційних функціонарів. Оба обжаловані відмовляються рішучо від усякої вини. Вже на початку слідства виявилося богато скандальних вчинків поліції, яка кожному, хто не згодився бути її агентом, грозила арештуванням за шпіонажу.

СЕЛЯНСЬКІ ГАРАЗДИ.

Німецький уряд заключив недавно з польським договір на впущенне до 60.000 рільних робітників з Польщі на сезонові сільсько-господарські роботи до Німеччини. На Сх. Галичину призначено ледви 3.000 людий, а для Волині, Полісся, Підляшша і Холмщини не лишено ні одного місця. Лишається отже нашим безробітним селянам працювати дальше на панському лані за 80 сот. в день або й менше, або за 8—9 кірців найгіршого збіжа та дві фіри гиля, як дістають пересічно форналі, за працю від 3 год. рано до 8. веч. (часом і довше).

ПАНСЬКІ ЗДИРСТВА.

За аренду землі побирають польські пани в українського селянина за 1 морг (½ дес.) в середньому 160 клг. (10 пуд.) жита. За випас худоби на панськім пасовиську треба платити від штуки яйцями, курми та відробляти від 30 до 40 днів. На 1 моргові збирає наш селянин не більше чим 7 кіп жита, а кожна копа дає не більше як 60 клг. Коли з того селянин заплатить попови за шлюб, хрестини й похорон і т. д. а державі податок, то на життя лишається йому дуже а дуже мало.

По статистичним підрахункам є сьогодні на українських і білоруських землях около 300.000 знищених війною господарств, де селянам живеться ще гірше. Польський уряд відбудовує тільки в той спосіб, що наставляє одну комісію за другою.

СВЯТО ІВАНА ФРАНКА.

З нагоди 10-тої річниці смерти І. Франка завязався у Львові комітет, в склад якого увійшли всі центральні культурно-освітні установи. Вирішено поставити в тому році на гробі І. Франка памятник. Намічено покінчити Шевченківські свята до кінця березня, щоби вже з початком квітня сконцентрувати всю увагу на свято І. Франка.

ПІДКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

СЕЛЯНСЬКІ ГАРАЗДИ

Граф Шенборн, власник великих лятифундій, відбирає зараз селянам землю, яку вони в нього винаймали під управу ріллі і на пасовисько та засаджує молодим лісом. Таким робом тисячі наших селян не будуть могли засадити цього року бараболь ані пасти своєї худоби. Инші великі обшарники використовують це в той спосіб, що здирають від селян за аренду землі і пасовиськ казочні суми. Там, де селяни платили в 1921 році 15 Кч., вимагає обшарник сьогодня за пасовисько по 90 Кч. від штуки. За кілька сухих гиляк, які забере селянин з панського ліса, коли приловить жандармерія, приходиться платити не лише велику грошеву кару, але і відсидіти в тюрмі. Аграрну реформу, яку обіцяв перепровадити чеський уряд, досі не перепроваджено і мабуть не буде перепроваджена. За те перепроваджує чеська поліція на українських землях дійсні оргії. Бють винних і невинних, мужчин, женщин і дітей. І так в селі Лисовичах побили жандарми селянку тільки за те, що мусіла йти пізною ніччю до хорої жінки. В селі В. Крива прийшли жандарми з Терескви до Гриця Попа і не знати з якої причини забрали його з собою та повели до Терескви на жандармську станицю і там його так побили, що цей ледви вийшов з касарні. Жалоба Попа на жандармерію в жупанськім уряді мала такі наслідки, що в короткому часі прийшли до нього знова жандарми, тільки тепр вже не били, а одвели в тюрму не зважаючи на це, що в дома осталася бідна жінка з чотирма дітьми в холоді і голоді. До чого доходить політичний терор чеської поліції найкращим доказом є той факт, що за читання і пояснення біблії в селянському гуртку потягнено кількох селян з села Тібави як комуністів до судової відвічальности.

ЗІЗД ТОВАРИСТВА ПРОСВІТИ.

В Хустові відбувся недавно зізд Просвіт, на якому було присутних 200 делегатів. Головував д-р Брашайко.

БУКОВИНА.

УКРАНСЬКОЇ НАЦІЇ І УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА БУКОВИНІ НЕМА.

Так вирішив найвисший румунський конституційний суд, коли до нього звернулись представники українських буковинських організацій з протестом проти насильної румунізації українських народних і середних шкіл та закриття українських катедр при черновецькому університеті румунськими адміністраційними властями. Таким робом насильна румунізація дістала законну санкцію.

„БОРОТЬБА" НЕ ВИХОДИТЬ.

„Боротьба", орган української секції соц.-дем. партії Буковини, заперестав виходити ізза браку матеріяльних средств. Дійсна причина в тому, що в „Боротьбі" появлялися прихильні відомости про Радянську Україну, а в низових організаціях було невдоволення з опортуністичної політики соц.-дем. провідників, від яких саме залежить, чи буде дальше появлятися „Боротьба", чи ні.

БЕСАРАБІЯ.

УТЕЧА УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН ДО БРАЗИЛІЇ.

По українських селах Бесарабії вештаються всякі агенти товариств для еміграції, малюють нашим селянам гарні картини життя в заморських країнах і наші селяни тягнуть туди юрбами. Господарства свої продають селяни за безцін всяким спекулянтам , а натомісць купують дуже часто дітей. 1 гектар бесарабського чорнозему продається часто за 2.000—4.000 лей, а за малих дітей є усталена ціна на 9.000 лей. Але наші селяни роблять дуже часто таку виміну, бо агенти обіцяють тим, що до Бразилії привезуть більше дітей, більше землі. Українські емігранти з Бесарабії, яких в переїзді до Бразилії можна щодня стрінути на західно-европейських зелізничих двірцях, не зважають на це, що вже підчас дороги дізналися, які їх в Бразилії чекають гаразди. Вони все таки раді, що вже раз вирвалися з царства румунських бояр, де над селянами дуже жорстоко знущаються військові і поліційні власти і де лихварі здирають з селян останю шкуру.

В. Будзиновський,
свобідно за Ґерстенером.

РАДНИК ЖЕНИТЬСЯ.

(1)

„Роман Макогонський, студент фільософії..." така візитівка була прибита на дверях одного помешкання в Коломиї. Роман Макогонський був справді студентом університету, але не в Коломиї, тільки у Львові. В Коломиї мешкав лише тому, бо не мав грошей потрібних на постійний побут у Львові. До Львова доїздив лиш десь-колись, щоби від професорів зібрати підписи на індексі. Фільософом він не був і не вчився на фільософа. Він всяку фільософію ненавидів. Раз тільки читав якісь „крути-верти" Геґеля і при другій стороні всnув. Колиж записався на „фільософію", то зробив це з конечности, бо ні на медичнім, ні на правничім, ні на теольоґічнім факультеті не було катедр літератури з викладами про поезії, про рими і ритми. Всяку фільольоґію, лінґвістику та історію літератури причеплено, ні пришив, ні прилатав, до факультету фільософічного. Товариші Романа Макогонського ще в ґімназії говорили йому, що він має великий поетичний хист, бо складає стишилища, в котрих висміває найбільших ворогів молоді — панів професорів. І він сам не сумнівався, що в його душі жевріє іскорка Божа, що він вродився поетом. А що самі вроджені спосібности не вистарчають, бо до всякого мистецтва потрібна школи, отже по матурі він пішов до тої школи, в котрій про рими і ритми, про епоси і сонети можна почути троха більше, як в тій, Богу дякувати, що її вже спекався, ґімназії. На тій нефільософічній фільософії молодий Макогонський надіявся своїй поетичній творчости дати наукові підвалини. Записуючися на історію літератури причеплену до фільософічного факультету, Макогонський сполучив „дульце кум утіле" (солодке з корисним), бо з чогось треба було жити. З фільософічного факультету виходили сяк-так платні ґімназійні професори.

Університетські студії не дали Романови, як поетови, ніякої користи. Може тільки тому, що він, сидячи в Коломиї, на виклади проф. К..., несогіршого поета, не ходив. Отже він віршував далі тільки на основі того, що навчили його професори ґімназії. Ріжниця була тільки та, що від матури став обробляти инші теми. Професори вже не переслідували його ні його товаришів, отже дав їм спокій. Жертвами поетичного хисту Романа стала тільки природа, соціяльні та націоналістичні проблеми. Отже він став мацерувати, примірoм, рожу. Плакав, що такий чудовий цвіт розсипується. Що такими гарними колись та пахучими листочками вітер котить по болоті. Що люде допчуть по них. Та коби то тільки поетичні люди. А то й цілком прозаїчні безроги! Пишучи на соціяльні теми, наш поет обовязково мусів плакати, бо він був щирий демократ. Він не смів писати, як то діти бідного робітника втішились, коли батько на Миколая спромігся принести їм по бородатому медівничкови і по яблочку. Не смів описати розкоші бідного батька, коли він дивився, яку радість справив своїй дітворі. Наш поет був обовязаний плакати над недолею, отже плакав. Коли зійшов на який націоналістичний проблем, то... Боже! Чи Українець під Австрією міг написати щось веселого? Отже Роман писав, що український небозвід затягли оловяні хмари. І від степів України не йде той вітер, що розігнав би ті хмари, та відслонив синє небо. Неньку Україну привалено гробовим каменем. Правда, ще не задусилася на смерть і є ще дірка, котрою доходить до неї воздух і вона ще дихає (Україна, не дірка), але не приходить дужий велитень, котрий своїми медвежими руками відоймив би камінь і відкинув його геть аж за межу на чуже поле.

Писав і писав, але з тої писанини вдоволений не був. З вдачі він не був меляхолік, не був песиміст. І він не мав причини бути песимістом, взагалі не мав причини до сумного настрою. Правда, таким богачем не був, щоби аж у Львові сидіти, але сидячи у батьків, мав до схочу всего того, що йому було потрібне. Жадна дівчина не зрадила його, бо ще жадної не любив, отже не мав найменшої причини дивитися на світ чорними окулярами. А тут всі його поезії виходять такі песимістичні. Читав їх своїм товаришам. Одні хвалили, другі казали, що хоч мова й форма гарні, то зміст вже переспіваний, скучний. Ніхто не порадив йому, про що писати. Аж раз один, котрий любив веселе життя і котрому всякий сум був осоружний, взявся до поета.

— Ти, друже, через ті свої поезії, сам скиснеш. Тільки плачеш, та киснеш в тих гірких слезах. Потягни раз з иншої бочки і заспівай інакшої. Або за твої ідеали зачни війну, себто складай пісні боеві, революційні, або цілком зміни тему. А щоби змінити тему, зміни своє життя. Вилізь з тої мерви книжок і пустися між... дівчата. Тільки не залюбися на перший стріл нещасливо, бо хоч зміниш предмет поетичної обробітки, то таки будеш далі плакати. Як би ти пірнув у море дівчат, то гадаю, ти переліцитував би німецького поета Гайного. Ось я іду завтра на забаву до Станиславова. Ідь зі мною. Забава в Бесіді, стрій візитовий, вступ для студентів безплатний, бо в Станиславові посуха на дансерів. Ідеш?

Роман послухав товариша і поїхав. Зараз на вступі на салю впала йому в очі чудова, довга, груба, бльонд-золотиста коса. Очевидно, в тій хвилі властителька коси була обернена до него плечима. Будова дівчини, оскілько мож було судити стоячи за нею, клясична. Балакаючи з товаришками, обернулася до него лицем. Бюст клясичний, очі з великими чорними зіницями, лице нічого. Волося, як коса, бльонд з полиском золотавим. Специяльні кокетливі та ґустовні були льочки, що обрамовували весело усміхнене лице. Скоро заграла музика, Роман, не надумуючись, прискочив до неї, представився і взяв у танець. Танцювала дуже добре, пригортаючися до него. По цілім тілі Романа пішла неначе тепла електрична струя, коли пригорнулася, або що на одно виходило, коли пригорнув її сильнійше і почув, як під напором його груди подається елястичний бюст. Коли подякувала і він посадив її під стіною, вона зпоза плечий мамуні видобула книжку оправлену в червоний плюш, подала йому і сказала:

— Кождий новий мій знакомий мусить в сім памятнику вписати щось про мене, або до мене, але віршом. Нехай буде дуже прозаїчний і неуклюжий, але форма мусить бути.

Роман взяв книжку, відійшов до буфету і став читати. Самі стишилища. Деякі глупі змістом, формою всі страшні. Не сумнівався, що своїм віршом переліцитує всіх. Витягнув з кишені оловець, свисток паперу і став писати. Написав, прочитав, справив дещо і переписав до книжки. Оловцем, бо чорнила тут не мав.

Поезійка возвеличувала все те, що поетови на дівчині впало в очі. Отже була згадка про косу, про зіниці, про зріст, про льочки і їх красу, про очі. Про бюст, котрий зробив на него найсильнійше враження, не мав відваги висказати свою гадку. Закінчив тим, що як нутро, себто душа гармонізує з прикметами зовнішними, то автор поезійки... або пан, або пропав!

Роман книжку віддав дівчині і в куті салі ждав на критику.

— Чудове! — дівчина сказала, приступаючи до нього. — Се перша справжня поема в моїм памятнику. Між иншими стишилищами вона неначе пишна рожа на смітнику. Ви поет з божої ласки! Я так люблю поезію. Чи ви вже що друкували?

Макогонський був у семім небі; неначеб його хто на сто коний висадив. Як би не така сила свідків, то бувби дівчину, не питаючи, чи позволить, обняв і вицілував. Знайшов собі споріднену душу і той вірш, що опинився в альбумі, не був послідний, бо по його і її виїзді зі Станиславова, вони не розсталися так, щоби вже більше не зійтися. Вона, Наталія Загорницька не була станиславівська. На забави до Станиславова доїздила з села. Коли по забаві пішла до ґардероби, він побіг за нею і помагав одягатися. Стояли в кутику так, що якби позволила, то мігби, непомічений ніким, поцілувати її. Нахилився, але вона відгадала його намір і заставила свої уста долонею. Він зискав лиш тілько, що поцілував льочки. Ті гарні, золотисті льочки!

По місяци вони знов зійшлися на забаві в станиславівській Бесіді. Не мала слів на похвалу поезій, які прислав був їй почтою. По забаві поїхав до неї на село представитися її батькам. Читав їй поезії, яких повно мав в кишені і кождою викликував її ентузіязм. По повороті до Коломиї рішився зробити їй велику несподіванку. Написав цілий том ріжних віршів, очевидно страшно любовних. Дав переписати каліграфічним письмом, оправив, як книжку, в золочений сафян і ждав на нагоду, щоби той том особисто передати їй. Прийшло від неї письмо, бо вже й кореспондували, що вона їде до Львова на цілі мясниці. Заїде до своєї тітки і буде на кождих вечерницях на Бесіді і на кождім балю в Народнім Домі. Очевидно також на першім, який устроює товариство Академічне Братство.

Роман, котрий рішивсь, передаючи їй том поезій, вже цілком формально освідчитися, очевидно мусів також бути на кождім балю... Хиба би вона, принявши освідчини, себто вже спіймавши одного, зрезиґнувала з дальших балів. Романови досить було приїхати до Львова в день самого балю. Валізку напхав своєю ґардеробою і не забув додати книжку з поезіями. Фрак затягнув на себе замість маринарки, щоби у валізці не помнявся. Сів на нічний поїзд і поїхав. В купе була велика сила ріжних пакунків, бо їхало богато бабів. На полицях і цілими купами на підлозі стояли валізки, кошики, кошички, пудла, картони, клунки, клуночки. На добавок було темно, бо замість зіпсованої лямпи світилася свічка. Роман зі своєю валізкою ледви припхався. Якась баба, що сиділа в куті під вікном, вийшла зараз на другій стації. Роман зручним скоком захопив її місце. Притулився до кута, накрився з головою пальтом і став, дрімаючи, мріяти.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЗРІСТ АНТИСЕМІТИЗМУ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ.

Комісія для національних меншостей при ВУЦВК. ухвалила виділити в Криворожській окрузі жидівський національний район „у звязку з тим, що туди почалось переселення компактних жидівських груп".

Одночасно закордонна преса подає, що місцеве українське населення на Криворожчині починає активно боронитися проти жидівського нашестя. В якійсь неназваній місцевости селяне сплюндрували цілу нову жидівську кольонію.

Депутація від селян їздила в Харків до Петровського і просила не відбирати від них землі для Жидів, бо їм самим тієї землі бракує, вони самі мають всього по 1,25 десятини на душу. Сплюндровання жидівської кольонії сталося по звороті депутації з Харкова.

З цього слідує, що в Харкові до депутації віднеслися неприхильно. Отже покривдженим селянам нічого иншого не лишалося, як власними засобами охороняти себе від непрошених гостей.

Таким чином **на шляху до утворення жидівської республики лежать жидівські погроми.**

Своєю глупою затією Жиди провокують отверту війну проти них українського населення. Українське радянське правительство повинно помысліти край цій провокації і спинити штучну жидівську кольонізацію південної України, бо з цього може вийти страшна трагедія.

Добравшись до власти в Радянському Союзі, Жиди занадто вже почали використовувати ту власть в своїх вузько національних цілях, озброюючи проти себе опінію загалу християнського населення цілого Союза. В радянських газетах все більше зустрічаються вістки про зріст ненависти до Жидів. Про активні протижидівські виступи, з якими радянська преса криється, довідуємось з закордонної преси.

Особливо сильно розвивається антисемітизм в Москві, бо цим тепер чисто російським містом тепер правлять також Жиди. Уличні безпорядки в Москві, що мали місце якраз підчас грудневого зїзду комуністичної партії, не позбавлені були антисемітської закраски.

Що протижидівські настрої в Москві є дуже великі, про це свідчить обставина, що цією справою займався Центральний Комітет комуністичної партії і звернув увагу Московського комітету партії, щоб ужив відповідних заходів проти цього явища.

На Україні антисемітизм також зростає. Це сконстатував Володимирський на пленумі українського комсомолу. Це потверджує і наведений в горі факт сплюндровання українськими селянами жидівської кольонії. Винні цьому самі Жиди.

Та замісць того, щоб здержувати свою націоналістичну експансію, своє непогамоване стремління до влади і верховодства; замісць закинути свої провокуючі пляни утворити нову Палестину на Україні, Жиди виступають з дійсно вже нахабним жаданням, аби до карного кодексу була вставлена стаття, яка заборонялаб ворожі виступи проти них і остро за такі виступи карала.

Тільки цього ще не доставало! Але це не поможе Жидам. Таке законодатне забезпечення жидівської недоторканности тільки скріпилоб антисемітизм, тільки загострило-б жидівсько-християнську боротьбу.

(„Рада").

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто зміняє свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..............
Імя......................
Улиця....................
Почта....................

Нова адреса є:

Число відділу..............
Імя......................
Улиця....................
Почта....................

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЖАРТИ.

Урядовець (до шефа): Прошу пана директора дати мені день відпустки.

Директор: Що? День відпустки тепер, коли маємо стільки роботи!?

Урядовець: Ах, пане директор, дуже мені прикро, але то завтра мій шлюб, а я хотів би бути на ньому особисто.

—o—

Жінка (в сварці докоряє чоловікови): Передше ти говорив мені, що любитимеш мене до смерти.

Чоловік: Бо тоді я не знав ще, що ти будеш так довго жити.

—o—

Мати і дочка.

— А твій учорашний флірт?

— Я пустила його, був занадто молодий... мама відбили би мені його.

—o—

Рахункове завдання.

Учитель: Івасю, колиб приміром батько дав мамі 25 долярів, а на другий день зажадав половини, то скільки діставби?

Івась: Два рази поза вуха, пане професор.

—o—

Лагодяча обставина.

Суддя: Отже ви поломили свою палицю на обвинувачуючім?

Обвинувачений: Так, але я не хотів.

Суддя: Як то, ви не хотіли?

Обвинувачений: Я не хотів поломити палиці.

—o—

Оправдався.

Суддя: Як то, ти не подумав про своїх чесних родичів, як витягав у трамваї портрет тої панови?

Обвинувачений: Пане судде, я не мав часу й подумати, бо той пан саме висідав.

—o—

Коли раз Тайлеран був у більшім товаристві, якась погана дама сказала йому:

— Я чула, мій пане, що ви чванилися, що здобули мої зґляди.

— Я чванився? — відповів зручний дипльомат. — Ні, пані, я жалівся.

—o—

Вона: В наші медові місяці ти все глядів мені в очі — а тепер?

Він: Ну так, і тоді я зідав тоє білаве волосся, що все плавало в зупі...

—o—

Вломник держить на руках багато фляшок вина. Наraз напроти нього станув власник і грозить вломникові револьвером.

Вломник: Коли як стій не поставите револьвера на бік, я руки піднесу в гору!

—o—

Молоде подружжа.

Він (у постелі, заки заснув): „Нам щодня йде краще й краще, щодня йде краще й краще, щодня йде..."

Вона: Чому ти говориш це безупину?

Він: Може чейже привикну до тебе?

—o—

Наші діти.

Батько: Марійцю, бузьок щойно приніс тобі братчика.

Марійка: Е, я вже не вірю. Таксамо татко казали на Різдво, що то святий Николай приніс ялинку, а то огородник зробив її, то певно й не бузьок, а огодник приніс братчика.

—o—

Доказ.

А.: Я вчера стрінув одну жінку в трамваї.

Б.: Ну, і щож говорила?

А.: Нічо.

Б.: Коли так, то ти помилився, то не була моя жінка.

До кімнати славного німецького теольоґа Будевса ввійшов дуже переляканий слуга й сказав йому, що його дім горить.

Теольоґ: Підіть, скажіть це моїй жінці, вже знаєте, що я не займаюся господаркою.

—o—

— Весь мій маєток дав би я за це, щоби дізнатися, де є це місце, на якім я колись умру.

— Ну, і що мав би ти з того?

— Ти дурню, чи гадаєш, що я пійшов би колись на те місце?

—o—

Катехит: А як довго були Адам і Ева в раю?

Учениця: До осени!

Катехит: Як ти прийшла на таку думку?

Учениця: Бо скорше яблока не достигають.

—o—

В суді.

Суддя: Отже свідок каже, що був на початку їх суперечки. Колиж то було?

Свідок: То було два роки тому.

Суддя: Як то два роки тому?

Свідок: Зовсім просте: Я був на їх шлюбі.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Допомога політичному вязневи.

Громадянин Остап Цілінський з села Купчинець, повіт Тернопіль, мучиться вже три роки в польській тюрмі, а тепер тяжко захорів і просить о поміч.

Щоб помочи хоч трохи своєму громадянинови, т-во „Купчинці" в Ню Йорку ухвалило на своїх чергових зборах виробити лісту і зробити збірку на ту ціль поміж собою і своїми симпатиками. Жертви зложили слідуючі: По 5 дол.: Ст. Качунь, М. Винник, В. Бурин, М. Д. Біляй, П. Король і О. Майдан; І. Содомора $3; по $2: Марія Мудар, О. Савка, В. Кравчук, С. Горбатюк, С. Тураш і М. Мойсей; по 1 дол.: С. Чупко, І. Зюбровський, І. Бобрович, Н. Окунь, А. Міґоцький, Д. Польний, І. Гузецький, А. Фіялка, М. Голубович і П. Дембіцький.

На лісту зібрано 55 долярів, з того за пересилку заплачено 2 дол. а 53 дол. вислано до запомогового комітету в селі Купчинцях на руки гр. Гладишовського.

Всім жертводавцям належиться як найбільша подяка за їх щире серце, що не відмовило жертви на таку добру ціль.

За Виділ Т-ва:

Ст. Ткачуць, предс.;
М. Винник, секр.;
В. Бурин, кас.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 ц. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 днів перед днем оголошення їх в часописі, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".